

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet, betänkande av Entreprenörskapsutredningen (SOU 2016:72)

Sveriges Universitets- och Högskoleförbund (SUHF) har fått möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss, ert diarienummer N2016/06470/FF. SUHF lämnar nedan några kommentarer på vissa avsnitt i betänkandet och hänvisar i övrigt till vad våra medlemmar anför i sina respektive remissvar.

Bakgrund

Utredningen anger som sitt uppdrag ”...att identifiera hinder och möjligheter, samt lämna förslag på åtgärder, för att förbättra och utveckla innovations- och entreprenörskapsklimatet i Sverige”. Uppdraget är sålunda brett och spänner över många olika politikområden.

Forskningspolitiken pekades inte ut i de tematiska områden som angavs i utredningens direktiv men direktiven gav ändå några uppgifter som anknyter till högskolesektorn: att utreda hur samverkan mellan universitet och högskolor och andra samhällssektorer kan öka, hur nyttiggörandet av forskningsbaserad kunskap kan öka samt hur licensiering kan användas för kommersialisering vid bland annat universitet och högskolor.

Det är i första hand utredningens förslag som presenteras i avsnitt 5 och som ansluter till ovanstående uppgift som kommenteras i detta yttrande.

Kommentarer

1) SUHF avvisar förslaget i avsnitt 5.6.1 om att öka den konkurrensutsatta andelen av högskolornas basanslag från 20 till 50 % samt att till detta foga en kollegial panelgranskning vart 5-8 år.

Argumentationen i betänkandet som leder fram till ovanstående förslag är rudimentär vad gäller relationen mellan förslaget och utredningens frågeställningar. De allmänna kvalitetsresonemang som förs är inte heller övertygande. Det konstateras att andelen externa medel är hög, även i internationell jämförelse, men det faktum att detta i sig innebär en kraftig konkurrensutsättning av forskningsmedel problematiseras inte i förhållande till den rekommendation som ges om ökad konkurrensutsättning av basanslagen. Däremot tycks resonemanget bygga på ett antagande om att utan en kraftig konkurrensutsättning så kommer varken universitetens ledningsskikt eller dess forskare att sträva efter kvalitet. En sådan utgångspunkt saknar grund.

Att konkurrensutsättning av 50 % skulle få effekter som utredningen menar att den 20-procentiga konkurrensutsättningen inte har gett beläggs inte i utredningstexten utan tycks taget ur luften.

Det konstateras att länder som Nederländerna och Danmark tycks prestera bättre i internationella jämförelser än Sverige. Med hänvisning till OECD:s analys så konstateras också att dessa länder har betydligt större andel basanslag än Sverige. OECD menar dock att det inte går att dra några slutsatser om sambandet mellan andelen basanslag och forskningens kvalitet. SUHF har dock i en publicerad utredning visat att ett sådant samband finns.

SUHF har i andra sammanhang, till exempel i inspelet till forskningspropositionen, uttryckt tveksamheter till nationella panelundersökningar och i stället förespråkat ett tydligare ansvar för lärosäteseigna kvalitetsdrivande utvärderingsprocesser som många lärosäten redan idag genomför.

2) SUHF avvisar grunderna för förslaget i avsnitt 5.6.2 om att utveckla ett tydligare ledarskap inom akademien.

SUHF:s avvisande hållning i denna del beror inte på ett motstånd mot ett tydligt ledarskap utan snarare mot den analys som bygger upp rekommendationen och de sätt varpå utredningen menar att tydligheten bör åstadkommas.

Med hänvisning till OECD, Ledningsutredningen (SOU 2015:92) och Näringslivets forskningsberedning så dras slutsatsen att ledarskapet är svagt, att det ofta saknas strategier och karriärvägar och att det finns en tröghet som en följd av kombinationen mellan linjestyrning och kollegial styrning. Det bristande ledarskapet menar utredningen ligger till grund för att många universitet och högskolor inte har klarat av att göra de prioriteringar som är nödvändiga för att uppnå excellens.

Det är oklart hur utredningen har nått ovanstående dramatiska slutsatser. Det är också uppenbart att utredningen inte förmått beakta de många uppgifter som universitet och högskolor har vid sidan om att bidra till innovationssystem och entreprenörskap; till exempel vetenskapliga anknytning av grundutbildning och grundforskning; och att det saknas en argumentation kring det kollegiala systemets stora betydelse för kvalitetskulturen inom universitet och högskolor.

Det finns skäl att se över ledningsstrukturen och att klargöra rollerna som ska fyllas av det kollegiala systemet och linjesystemet. Däremot är analysen i betänkandet alltför ytlig för att ta som underlag för något ställningstagande i detta avseende.

3) SUHF menar att frågan om att konsolidera forskningsfinansieringen som presenteras i avsnitt 5.6.3 bör utredas.

SUHF har i sitt inspel till forskningspropositionen efterlyst en högre grad av koordinering av den projektfinansierade forskning som statsmakerna ansvarar för. Det bör dock göras till föremål för en mer grundlig analys än den som presenteras i betänkandet. Till exempel är det inte självklart att en sådan konsolidering eller koordinering bör leda till större finansiella bidrag till enskilda projekt.

4) SUHF stöttar förslaget om en tydligare satsning på livslångt lärande som presenteras i avsnitt 5.7.3

Behovet av kompetensutveckling under hela yrkeslivet är ett behov som förts fram i flera olika sammanhang under senare år. Det kan avse behov av ny kunskap för att byta yrke och karriär och behov av uppdatering av kunskap för att kunna fortsätta i ett visst yrke samt utbildning för att komma in på den svenska arbetsmarknaden för utrikes

födda. Universitet och högskolor har en uppgift att fylla i detta avseende men hur det uppdraget kan eller bör formuleras besvaras inte i betänkandet.

Det finns ingen särskild argumentation i betänkandet som underbygger slutsatsen om att sådana utbildningar bör vara 2-16 veckor långa och att arbetstagare bör följa sådana kurser vart femte år.

5) SUHF avvisar förslaget om förändrade bedömningsgrunder i högskoleförordningen som presenteras i avsnitt 5.8.4

Högskoleförordningen bör inte användas för att vägleda lönesättningen av professorer eller lektorer som föreslås. Genom den avreglering som genomfördes 2010 så har lärosätena stora möjligheter att forma kriterier för tjänstetillsättningar och denna frihet bör inte inskränkas.

Sammanfattningsvis menar SUHF att utredningen tenderar att i de förslag som kommenterats ovan föreslå förändringar för universitet och högskolor som inte har sin grund i en trovärdig analys. Det är inte heller uppenbart att förslagen har en direkt relevans för de frågor som utredningen enligt sina direktiv ska behandla och det saknas en argumentation där förslagen bedöms i relation till andra, stora och viktiga uppdrag som högskolan har.

Enligt uppdrag

Anders Söderholm
generalsekreterare